

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie**

Rzeszów, dnia września 2011 r.

**Pan
Robert Chmiel**

**Dyrektor
Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej
w Tarnobrzegu**

LRZ-4101-06-05/2011
P/11/092

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie skontrolowała funkcjonowanie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Tarnobrzegu, zwanej dalej Placówką, oraz jej współdziałanie z innymi instytucjami na rzecz powrotu dzieci do wychowania w rodzinie w latach 2008 – 2010.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 8 września 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przedstawia Panu Dyrektorowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia funkcjonowanie Placówki oraz jej współdziałanie z innymi instytucjami na rzecz powrotu dzieci do wychowania w rodzinie w okresie objętym kontrolą.

W kontroli ustalono, że zadania opiekuńczo-wychowawcze, zapisane w Regulaminie oraz Statucie, Placówka realizowała w Zespole Interwencyjnym (ZI) oraz w Zespole Socjalizacyjnym (ZS). W ramach ZI, przede wszystkim zapewniano dziecku – pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców, znajdującemu się w sytuacji kryzysowej –

doraźną, całodobową opiekę oraz wychowanie do czasu powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej albo zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego albo socjalizacyjnego. Zadania w ramach ZS to głównie podejmowanie działań w celu: powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach opieki zastępczej, a także praca z rodziną dziecka oraz organizowanie dla swoich wychowanków odpowiednich form opieki w środowisku. Wykonując swoje zadania, Placówka podejmowała współpracę, między innymi, z powiatowymi centrami pomocy rodzinie i ośrodkami pomocy społecznej, z ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, a także ze szkołami, do których dzieci uczęszczają bądź uczęszczały przed umieszczeniem w Placówce, oraz z sądami rodzinnymi i kuratorami sądowymi.

W kontroli ustalono, że w badanym okresie w Placówce zatrudnionych było ogółem od 36 (2008 r.) do 33 (2010 r.) osób, w tym wychowawców – odpowiednio – od 20 do 16. Ponadto zatrudnieni byli: pedagog, psycholog oraz pracownik socjalny, a kwalifikacje wszystkich tych osób były zgodne z postanowieniami § 37 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. Nr 201, poz. 1455), zwanego dalej rozporządzeniem MPiPS. Taki stan zatrudnienia zapewniał realizację zadań, określonych w § 8 rozporządzenia MPiPS.

Limity jednoczesnego pobytu dzieci w Placówce, określone w kolejnych regulaminach organizacyjnych, wynosiły – do 31 grudnia 2009 r. – 53 wychowanków, zaś od 1 stycznia 2010 r., po realizacji programu naprawczego, 30 miejsc. Ustalono, że rzeczywista liczba wychowanków, przebywających w Placówce, nie przekraczała ww. limitów.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza – na podstawie szczegółowej analizy dokumentacji, dotyczącej 48 wychowanków – że podstawę przyjęć tych dzieci do Placówki stanowiły skierowania z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, wystawiane na podstawie postanowień właściwych sądów.

W kontroli ustalono, że do wszystkich skierowań załączone był odpisy aktów urodzenia oraz odpisy aktów zgonów w przypadkach śmierci rodziców. Dokumentacja – szkolna oraz opisująca stan zdrowia dzieci – była kierowana przez Placówkę do odpowiednich szkół oraz do przychodni, świadczącej usługi medyczne dla wychowanków. W zdecydowanej większości dokumentacja ta zawierała kwestionariusze wywiadów środowiskowych, przeprowadzanych i aktualizowanych zgodnie z przepisami ustawy z dnia

12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.). Stwierdzono jednak, że w 13 przypadkach nie przeprowadzono aktualizacji kwestionariuszy wywiadów, co było niezgodne z art. 107 ust. 4 cyt. ustawy *o pomocy społecznej*, zaś w 3 przypadkach wywiady zostały przeprowadzone po upływie 14-to dniowego terminu, określonego w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. *w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego* (Dz. U. Nr 77, poz. 672 ze zm.). W 1 przypadku brak było kwestionariusza wywiadu środowiskowego, co stanowiło naruszenie § 19 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia MPiPS.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, przedstawione braki w zakresie wywiadów środowiskowych nie powstały z przyczyn leżących po stronie Placówki.

W kontroli ustalono, że pracownik socjalny Placówki, odpowiedzialna za sprawy związane z wywiadami środowiskowymi, wielokrotnie podejmowała udokumentowane próby przeprowadzenia wywiadów osobiście lub poprzez wyegzekwowanie obowiązku ich przeprowadzenia przez podmioty do tego zobowiązane. W latach 2008-2010 przeprowadziła u rodzin naturalnych wychowanków, przebywających w Placówce, odpowiednio: 187, 204 i 132 wizyty, czego efektem było posiadanie przez Placówkę aktualnej wiedzy na temat sytuacji rodzinnej i wychowawczej dzieci w czasie ich przebywania w Placówce i poza nią. Nieskuteczność niektórych działań wynikała głównie z charakteru i specyfiki środowisk rodzinnych, w których miały być one dokonane, tj. z niechęci części rodziców do kontaktów z pracownikiem Placówki lub unikaniem takich spotkań.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Stałego Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka (Zespołu).

W kontroli ustalono, że – we wszystkich objętych kontrolą przypadkach – posiedzenia tego Zespołu odbywały się zgodnie z zasadami określonymi art. 10 ust. 3 rozporządzenia MPiPS. Zespół dokonywał systematycznej analizy i oceny metod pracy odpowiednich pracowników Placówki z dziećmi oraz z ich rodzinami, składane były również informacje o aktualnej sytuacji prawno-rodzinnej dzieci, ich zachowaniu oraz o skuteczności podejmowanych działań wychowawczych. Zespół dokonywał oceny zasadności dalszego pobytu wychowanków w Placówce i – w uzasadnionych przypadkach – wnioskował o poinformowanie sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w innej placówce bądź w sprawach związanych z powrotem dzieci do rodzin naturalnych lub umieszczeniem w rodzinach zastępczych lub adopcyjnych. W okresie objętym kontrolą do rodzin naturalnych powróciło

czternaścioro, zaś do rodzin zastępczych – sześcioro dzieci; adoptowanych zostało czworo wychowanków.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że indywidualne plany pracy z dziećmi spełniały wymogi formalne, wynikające z przepisów § 12 rozporządzenia MPiPS.

W kontroli ustalono, że dzieci posiadały indywidualne plany pracy, sporządzane niezwłocznie po ich przybyciu do Placówki. W planach tych ustalany był zakres pomocy dla dziecka i jego rodziny w najważniejszych obszarach (zadania długoterminowe), podzielonych na podobszary (zadania krótkoterminowe), których realizacja poddawana była systematycznej – przynajmniej dwa razy w miesiącu – ocenie. Podstawę opracowania planów stanowiły informacje zawarte w dokumentacji, załączonej do skierowań. Po przyjęciu dziecka do Placówki, pracownik socjalny i pedagog przeprowadzały wywiady w środowisku rodzinnym i w szkole wychowanka. Rzetelnemu sporządzeniu planów służyło wykorzystanie opinii ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, opinii psychologiczno-pedagogicznych, jak również przeprowadzanie przez specjalistów Placówki indywidualnych rozmów z dziećmi. Aktualizacja planów była dokonywana przez Zespół, nie rzadziej niż raz na pół roku. W swoich treściach plany zawierały zapisy dokonywane przez wychowawców, dotyczące: wzajemnych relacji na linii dziecko – rodzina, funkcjonowania dziecka w Placówce i poza nią, nauki szkolnej, samodzielności i umiejętności samoobsługi oraz funkcjonowania emocjonalnego wychowanków.

W okresie objętym kontrolą, w Placówce występowały zjawiska polegające na wandalizmie oraz agresji i przemocy ze strony dzieci w stosunku do innych wychowanków. Sytuacje takie nie miały jednak charakteru powszechnego, dotyczyły pojedynczych zachowań kilkunastoletnich wychowanków. Wychowawcy w kilku sytuacjach zdecydowali o wezwaniu policji, w pozostałych podjęli zdecydowane działania w kierunku pozytywnego rozwiązania zaistniałych sytuacji. Szczególnie naganne zachowanie dwóch wychowanek w czasie ich pobytu w Placówce spowodowało skierowanie do sądu – przez Dyrektora Placówki – wniosków o umieszczenie S.S. w specjalistycznym Zakładzie na Oddziale Pielęgnacyjno-Opiekuńczym Psychiatrycznym dla Dzieci i Młodzieży, a M.K. – w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym.

W okresie objętym kontrolą siedmioro wychowanków dokonywało samowolnych oddaleń z Placówki, a czas ich przebywania poza Placówką wynosił od kilku dni do kilkunastu miesięcy (przypadek B.K.). Dyrekcja Placówki, o każdym stwierdzonym

przypadku ucieczki powiadamiała odpowiedni sąd rodzinny, policję, ośrodek pomocy rodzinie oraz rodziców lub opiekunów dziecka. Placówka, w czasie pobytu dzieci, składała w Sądzie Rejonowym III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Tarnobrzegu, szczegółowe okresowe informacje dotyczące ich sytuacji rodzinnej, szkolnej oraz zachowania w Placówce i poza nią.

W kontroli ustalono, że środki finansowe, otrzymane przez Placówkę w latach 2008, 2009 i 2010, zabezpieczały jej potrzeby. W poszczególnych latach wykonane wydatki wyniosły – odpowiednio: 1.522,2 tys. zł, 1.587 tys. zł i 1.475,7 tys. zł i były wyższe od planowanych kwot wydatków, ujętych w uchwałach budżetowych, przyjętych przez Radę Miasta Tarnobrzeg. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Placówce, wyliczony został według zasad określonych art. 6 pkt 15 cyt. ustawy *o pomocy społecznej*. Koszt ten systematycznie wzrastał i wynosił od 3.104,75 zł w 2008 r. do 5.472,30 zł w 2011 r.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli – na tak znaczny wzrost tych kosztów (o 76%) w okresie objętym kontrolą, wpływ miała zmniejszona limitem (do 30) liczba wychowanków, przy prawie niezmięionej liczbie zatrudnionych w Placówce osób.

Ustalono, że na koniec 2010 r. zaległości 37 osób z tytułu opłat za pobyt dzieci w Placówce wynosiły 88,1 tys. zł. W stosunku do 28 osób zostały wystawione upomnienia i tytuły wykonawcze na łączną kwotę 83,7 tys. zł. W pozostałych 9 przypadkach (4,4 tys. zł) działania windykacyjne w stosunku do dłużników nie zostały podjęte ze względu na brak wiedzy o aktualnym miejscu zamieszkania zobowiązanych bądź ich wyjazdu za granicę lub śmierci.

W latach 2008-2010 działalność Placówki była przedmiotem kontroli ze strony Wojewody Podkarpackiego oraz Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie. Wydane przez powyższe organy zalecenia pokontrolne – w wyniku stwierdzenia nieprawidłowości i uchybień – zostały przez Placówkę zrealizowane.

Placówka była również pod stałym nadzorem Prezydenta Miasta Tarnobrzega, w imieniu którego czynności kontrolne i nadzorcze sprawowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.

Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Rzeszowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w wystąpieniu.